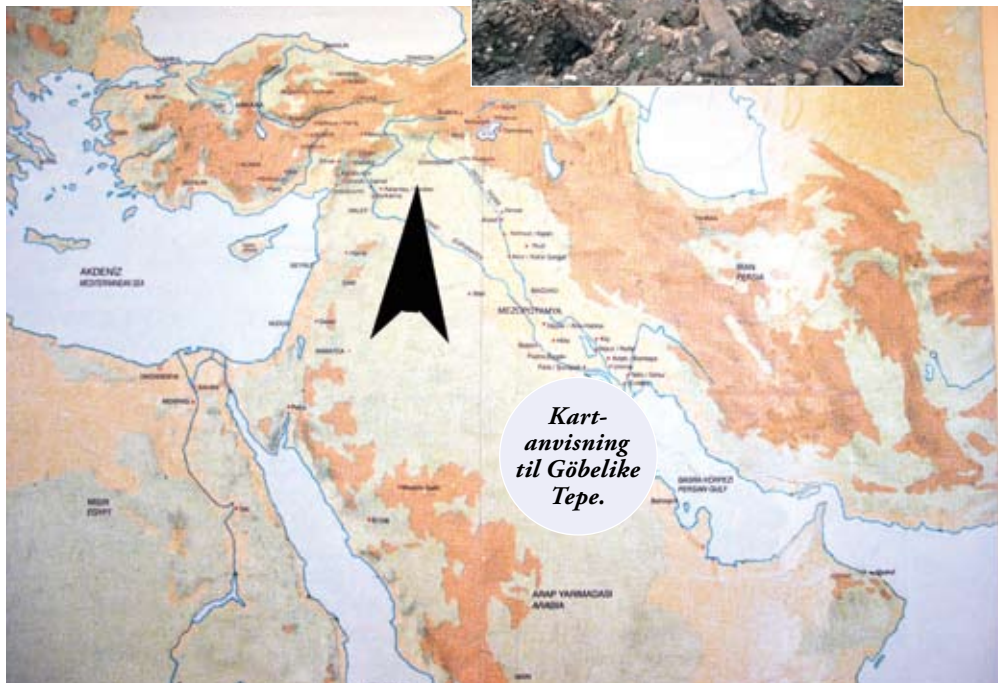

Tore Lomsdalen bor i Italia og driver sin astrologivirksomhet derfra. Han studerer til mastergrad ved University of Wales Trinity Saint David, og har prehistoriske templer som spesialfag. Tore er en internasjonal artikkelforfatter og foredragsholder om astrologi og kosmologi, og skriver også horoskopspalten i Medium. Han kan kontaktes på www.astrolom.no.

Gjør deg klar for en spirituell reise 12.000 år tilbake i tid! Göbekli Tepe er en imponerende steinkonstruksjon i dagens Tyrkia, og etter alt å dømme verdens første religiøse byggverk. Området rundt er også usedvanlig rikt på kulturminner, og er preget av bibelhistorie og eldgamle sivilisasjoners vekst og fall.

Kart-anvisning til Göbelike Tepe.

En spirituell reise til Göbekli Tepe - verdens første templer:

Religionens vugge

Steinsirklenes utrolige sammensetning.

Göbekli Tepe,, som fritt oversatt betyr «magetoppen», ligger øde og forlatt på en forblåst høyde en halvtimes kjøretur fra den kulturrike byen Sanliurfa i sydøstlige Tyrkia, ca. sju mil fra grensen til Syria. Området, som i tidligere tider var en del av det nordlige Mesopotamia og har vært innlemmet i det babylonske kongeveldet, er i dag den kurdiske delen av Tyrkia. Det har en blanding av tre etniske grupperinger – tyrkere, arabere og kurdere – og bærer dessverre preg av fattigdom og store sosiale skiller.

Når man kommer hit etter en to timers flytur fra moderne og sprudlende Istanbul, er det som å reise flere hundre år tilbake i tiden. Men alt dette glemmes fort når man vandrer rundt i dette området, som er smekkkfullt av fantastiske kulturhistoriske severdigheter. Mange er knyttet opp til tro, religion, spiritualisme og førkristne kultsteder. Religionen, uansett hvilket tros-

samfunn man tilhører, står fortsatt sterkt plantet i folkesjelen.

Fra nomader til fastboende

Göbekli Tepe ble bygget mens Norge og Skandinavia fortsatt var ubeboelige og dekket av is. I dag er denne delen av Midtøsten stort sett stein, ur og lite frodig, men den gang var det enorme grønne enger med trær, urter og vekster, samt en yrende bestand av ville dyr, nærmest et paradisi.

Datidens mennesker var det man betegner som jegere og samlere – et nomadefolk som livnærte seg gjennom å skaffe føde ved å samle inn spiselige vekster og jakte på ville dyr. Oppdagelsen av Göbekli Tepe har revolusjonert vitenskapens syn på menneskehetens omstrukturering fra et samfunn av nomader til fastboende.

Før den tyske arkeologen Klaus Schmidt begynte utgravningene her på midten av 1990-tallet, var det utenkelig at datidens nomadekulturer hadde evner, muligheter eller interesse for å bygge slike religiøse strukturer. Man mente at behovet for hierarkisk oppbygde og organiserte samfunn først meldte seg da steinaldermennesket ble fastboende i små samfunn og levde av jordbruk og husdyrhold, noe som først skjedde flere tusen år senere.

Derigjennom vokste behovet for samlingssteder hvor man kunne utøve religiøse og spirituelle ritualer eller ha fest og festivaler. Uten sammenligning for øvrig er pyramidene i Egypt og Stonehenge i England bygget om lag 6000-7000 år senere enn Göbekli Tepe.

Bilder fra de fantastiske dyremotivene.

De gedigne sentrale steinene som var sirkelens alter.

Et mystisk bilde som ser ut som et nattbilde, men det er tatt midt på dagen. Helt utrolig og nesten skremmende. Ønsket universet å vise sin tilstedeværelse gjennom dette bildet? Vi ser en arm, hender, antagelig solmotiver og ender som beveger seg fra øst til vest. En kosmologisk betydning, antagelig.

Himmelsk dragning

Det finnes ikke noe arkeologisk bevis for at Göbekli Tepe har blitt brukt som bopel av noe slag. Dermed dukker følgende spørsmål opp: Hva har da dette utrolige stedet blitt brukt til?

Ikke bare har det krevd enorme menneskelige ressurser over svært lang tid, men også en organisasjon og ikke minst en overordnet målsetting for å kunne bygge et reisverk av slike dimensjoner, og dette uten noen fast bopel i området. Dette var lenge for hjulet og foredling av metall var oppfunnet. Skriftspråket, opprinnelig fra sumererne, kom ca. 5000 år senere. De massive sandsteinmegalittene, hvorav flere veier titalls tonn og de lengste er seks meter høye, ble hogget ut med flint og steinøkser, for deretter å bli fraktet over store avstander til Göbekli Tepe.

Steinsirkelene følger et bestemt mønster. Flere sirkler ser ut til å være bygget utenpå hverandre, og alle er alle laget i form av steinpilarer utformet som en stor T. De står i en drøy armlengdes avstand fra hverandre, bundet sammen gjennom en lavere steinvegg. Den korte siden står inn mot sentret av sirkelen. I midten står to høyere steinblokker som et naturlig fokuspunkt,

kanskje brukt som et alter. Noen takkonstruksjon synes de ikke å ha hatt, altså var byggene helt åpne mot himmelen. Dette kan igjen indikere en interesse for planeter, stjerner og himmellegemer.

Enkle redskap

Alt dette er utrolig imponerende i seg selv, men noe av det som kanskje er mest fascinerende, er alle dyreutskjæringer i T-pilarene. De fleste er av ville og fryktinngytende dyr som drager, slanger, skorpioner og løver, men også ender og svanelignende dyr forekommer. Kanskje er det samme betydning her som i vår egne stavkirker, hvor drager, slanger og zoomorfe skapninger skulle beskytte kirken mot onde ånder. Kunne alt dette være en form for en åndelig, spirituelt og sjelig renselsesprosess når man trådte inn på hellig grunn?

Hvis vi tenker på datidens redskap, er det imponerende hvordan noen av dyrene ikke bare er risset inn, men faktisk direkte skåret ut av hele steinblokker. På en av de sentrale blokkene kunne man tydelig se utstrakte menneskearmar og hender, et motiv som går igjen i flere utskjæringer. Motivet er også representert gjennom den naturstore Urfa-mannen, som også ble funnet i Göbekli Tepe.

På den sentrale pilaren finnes utskåret noe som forestiller solen over en voksende halvmåne. Sol og måne har alltid hatt rituell betydning, noe den 25.000 år gamle berømte statuen Venus fra Laussel i Frankrike indikerer. At menneskene på Göbekli Tepe var opptatt av solen, månen og planetene, og at disse samtidig inngikk som en del av deres kosmologi, guddommelighet og universets overordnede betydning, skal man slettes ikke se bort ifra.

Menneskehetens første katedral

Selvsagt er ikke alle enig med Schmidt i at dette var templer. Men etter å ha vært der, sett, følt og fornemmet atmosfæren og omgivelsene, synes det utenkelig å konkludere med noe annet enn at stedet har en sterk tilhørighet til det rituelle. At dette var en form for kirke eller tempel, hvor datidens prester, geistlige, sjelsørgere eller sjamaner utøvde hellige og religiøse seremonier og ritualer, forekommer høyst sannsynlig. Stedet vurdert i sin helhet er det vanskelig å forestille seg noe annet enn at det i denne helligdommen ble utført sang, tromming, chanting og rituelle danser hvor dyrene på steinpilarene beveget seg gjennom lyset fra sol, måne eller levende flammer.

Antagelig er dette menneskehetens første spirituelle katedral bygget på en høyde. Bare å oppleve stedet er som en 12.000 år gammel spirituell reise. Et overordnet

Pilar med foldede hender.

spørsmål er hvorfor man tiltrekkes av dette stedet? Har jeg i et av mine tidligere liv vært delaktig i dette? Pendelen min viste ja!

Ifølge Schmidt er kun 5 prosent av området ekskavert. Under overflaten finnes det antagelig mer enn 200 templer i den umiddelbare nærhet. På grunn av turisttilstrømningen har de nå bygget en egen gangbro. Selv om man ikke kan ta på megalittene, forringer det på ingen måte den fantastiske opplevelsen av å være der.

Foreløpig er det gratis adgang, men man gir gjerne noen tyrkiske lira til den unge guiden som tar deg med rundt. At han ikke kan engelsk, oppveies av hans ivrige armbevegelser og velvillige serviceinnstilling. For øvrig er det hans far som eier jorda hvor denne utrolige kulturskatten ligger. Men husk å gå på toalettet før du kommer

Venus fra Laussel, utstilt ved Musée d'Aquitaine i Bordeaux. (Foto: Wikipedia)

På det arkeologiske museet i Urfa finnes mange av dyreskapingene som har blitt funnet på Göbekli Tepe.

«Urfa-mannen» i nærmest naturtro størrelse, som ble gravd frem på Göbekli Tepe.

hit. Noe så moderne finnes nemlig ikke i mils omkrets!

Harran

Byen Harran ligger en times kjøretur syd for Sanliurfa, rett før den syriske grensen. I dag virker byen utarmet og trist, men slik har den ikke alltid vært gjennom sin 7000 år lange historie. Den lå som et sentralt knutepunkt på handelsrutene mellom Asia og Europa i babylonsk og assyriske storhetstid, og navnet Harran betyr «kryssingsvei» på akkadisk. Bymuren og en vollgrav fylt med vannet som engang fantes der, beskyttet stedet mot fiendtlige inntrengere. I denne perioden, ca. 2000 år f.Kr., var Harran senteret for hedensk religion hvor planetene spilte en viktig rolle.

Kvinne.

Leirtavler med kileskrift forteller at de tilbad måneguden Sin og solguden Samas. De hadde også et eget tempel til ære for Sin. Månen, Sin, var den gang maskulin, mens den i senere kulturer blir identifisert med fødsel, menstruasjonssykluser, vann, følelser og kvinnelige energier.

Astrologien slik vi kjenner den i dag, hadde sitt utspring i sydmesopotamisk og babylonsk kultur, ikke så langt fra Harran i nordlige Mesopotamia. Senere hadde

byen en blandet befolkning bestående av jøder, kristne, arabere og hedninger. Av den siste gruppen var de kjente sabianerne, som tilbad solen, månen og planetene. De hadde sine templer i grotter. Denne etniske gruppen har også brakt sitt navn inn i moderne astrologi gjennom det som kalles de sabianske symboler. Disse ble introdusert av en amerikansk astrolog på 1920-tallet ved hjelp et synsk kvinnelig medium. Det sabianske oraklet er også en spådomsform.

Noa

Harran er kanskje mest kjent for at den etter sigende er knyttet opp til Noa, en profet som er anerkjent av både jødedommen, kristendommen og islam, og Aron (Haran), som var broren til profeten Abraham. Abraham var født i Sanliurfa, men bodde i Harran før han flyttet til Kanaans land.

Byen hadde verdens første islamske universitet, som også ble frekventert av ikke-muslimer. I det 8. og 9. århundret e.Kr. ble det undervist i fag som astrologi og astronomi, filosofi, naturvitenskap og medisin. Det var også utstyrt med et astronomisk observatorium. I tillegg kan man i dag se ruiner av den første monumentale moskeen som noen gang ble bygget.

I år 1260 ble Harran invadert av mongolene, som jevnet byen med jorda. Dette var slutten på «Den gylne byen,» noe stedet fortsatt bærer preg av

den dag i dag. Men den er likevel et interessant reisemål på grunn av de spesielle huskonstruksjonene, de ærverdige ruinene av kulturseverdigheter og ikke minst for de åndelige og spirituelle energistrømmene fra religionenes vugge. Og når du er der, ikke glem å gi en slant til de fattige barna som kommer bort til deg.

Sanliurfa - profetens by

Sanliurfa, eller Urfa som den også kalles, har en 13.500 år lang historie, og er ifølge sin ordfører en av verdens eldste byer. Byen har alltid hatt en strategisk beliggenhet på grunn av nok vann takket være sine elver og store innsjøer. Den lå også tilknyttet handelsruter mellom Asia og Europa.

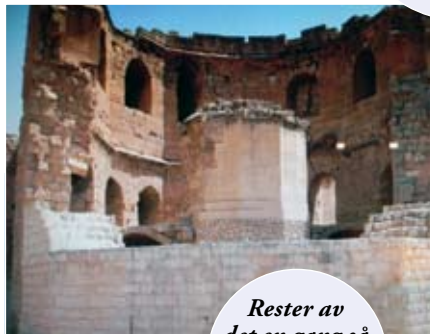
Siden den alltid har vært en frodig by, har den også blitt underlagt mange herskere, blant andre akkaderne, sumererne,

Den tradisjonelle kafeen som er en del av basarområdet hvor mannfolk møtes for å spille en form for et terningspill

I den gamle basaren i Sanliurfa kan man få kjøpt det meste. Men ikke glem å prute!

Rester av det en gang så gedigne slottet i Harran.

De særegne leirhusene i Harran.

Ruiner etter verdens første universitet med sin monumentale moské. Det sies at moskeen er bygget på fundamentet til templet for måneguden Sin.

De mange trange og sjarmerende gatene i den gamle bydelen av Sanliurfa.

Sira-aften med tradisjonell Urfa-musikk og servitøren som håndlager den kjente retten til profeten Abraham.

Bylivet i Urfa

Det er i Urfa flyplassen ligger – utgangspunktet for alle reiser i området. Det er en sterk kontrast mellom den gamle og den nye bydelen. Den gamle delen er av de mest særegne og sjarmerende i hele Tyrkia med sine mange trange gater og hjørner hvor kun moped og folk til fots har mulighet til å komme frem. Den gamle basaren er et naturlig samlingssted hvor lokale handelsmenn kledd i tradisjonelle klær selger sine ferske matvarer, tepper, pyntegenstander eller hva det måtte være av lokalt håndverk. (Bilde 15 og 16) Her føler du faktisk den sanne orientalske atmosfæren, noe som jeg synes mangler i Den store basaren i Istanbul, selv om den

Den lave inngangen til grotten, hvor man må bøye seg for å komme inn. Damer går inn til venstre og menn til høyre, med en skillevegg.

Mange kulturskatter

Det finnes mange interessante severdigheter i byen. Hovedattraksjonen er nok grotten hvor profeten Abraham, eller Ibrahim, ble født og bodde deler av sitt liv. (Bilde 19) Profeten Abraham står i særklasse ettersom han er grunnleggeren av våre tre store monoteistiske religioner – jødedommen, islam og kristendommen.

I dag er grotten innlemmet i en gedigen moské, som skal være det 4. største pilegrimsmålet etter Mekka, Medina og Jerusalem. Grotten har to innganger, én for kvinner og én for menn. Inngangene er ikke mer enn en knapp meter høye for å symbolisere at man skal møte religionens stamfar med bøyd hode og ærbødighet. Kanskje finner vi nok en gang noe av den samme betydningen som i våre førkristne stavkirker nesten 8000 år senere, hvor inngangen er så smal at man må gå alene inn i det hellige rom uten å ta med seg onde ånder. Man skal være alene når man skal stå til ansvar for sine handlinger.

Men Urfa har flere religiøse tradisjoner å by på. Historien forteller at den onde kongen Nimrod ville ofre Abraham på et likbål, hvorpå Gud omdannet ild til vann og de brennende kullbrikkene til fisk. Derfor er det i dag en religiøs plikt å kaste føde til alle de hellige fiskene som svømmer rundt i den store dammen i parken, som er æret profeten Abraham.

Etter en kort, men bratt gangtur fra parken rett bak Abrahams fødested, kommer man til byens gamle festning og bymurene. Herfra er det en fantastisk utsikt over hele Urfa, hvor man kan se minaretene til de mange moskeene i byen. Her finnes også to 17 meter høye og imponerende korintiske kolonner eller søyler, som ifølge sagnet også virket som en katapult eller slynge. Det hersker mange fortellinger rundt disse søylene. Én av dem går ut på at det var herfra den grusomme kongen Nimrod slyngte Abraham ut i ilden. En annen er at de ble bygget til ære for dronning Salmeth, som det står skrevet om på gammelsyrisk, et av de urgamle, lokale språkene. En tredje variant er at de ble satt opp som minnesmerker da festningen og bymuren ble bygget i år

Parken som er målet for de mange pilgrimmene som kommer til Sanliurfa. De berømte korintiske kolonnene kan sees på toppen av festning i bakgrunnen til høyre.

babylonerne, assyrerne og perserne, Roma og Det bysantinske riket, samt selvsagt Det ottomanske rike. Aleksander den store gav byen navnet Edessa, som betyr «store mengder vann». I moderne tid ble byen erobret av engelskmennene i 1919 og senere av franskmenn, men ble frigjort av massiv lokal motstand allerede i 1920.

også er meget imponerende i seg selv. Den nye bydelen er full av leilighetskomplekser, moderne restauranter, helsestudioer og butikker med airconditioning, og de brede gatene er rene og fine. Men skal du ut og spise, bør du så absolutt gå til noen særegne og etnisk gode restauranter i den gamle bydelen.

Spesialiteten Urfa kis kebab er berømt, og et fantastisk måltid. Du bør også sette av en kveld til å gå på Sira Gecesi, som tradisjonelt er et sted hvor mannfolk møttes, diskuterte, spiste, så på og deltok i lokal dans og hørte på Urfa-musikk.

Høydepunktet på kvelden er når du blir servert en ekte håndlaget rett, tilberedt foran øynene. Det er den samme retten som profeten Abraham spiste i sin tid, og en form for sterkt krydret dessert. I dag finnes det turistattraksjonsvarianter av Sira Gecesi, som kalles Sira Night – det er absolutt verdt et besøk.

Grotten hvor den store profeten Abraham visstnok skal være født.

En kopi av det som skal være verdens eldste kjærlighetsdikt. Skrevet i kileskrift, fra gammel babylonsk tid, 8. århundre f.Kr.

Fra festningsbøyden har man en fantastisk utsikt over store deler av Sanliurfa. Artikkelforfatteren foran de berømte søylene som etter sagnet ble brukt som en slynge for å sende profeten Abraham inn i ilden. .

Det er en religiøs plikt å gi føde til de hellige fiskene. Når du kaster ut mat til dem, er det en vill kamp om føden.

Reisetips

814. Uansett hvilken versjon vi holder oss til, er de i hvert fall imponerende der de står og vokter over hele byen.

Leirtavler

Når du har kommet deg ned fra høyden, er det mye annet å utforske i nærheten. Det ene er å besøke det arkeologiske museet, hvor man blant annet finner flere av skulpturene fra Göbekli Tepe, samt mange interessante gjenstander fra mesopotamisk, babylonsk, gresk og romersk tid.

Leirtavler inngravert med verdens første språk, kileskriften, er også utstilt her. Det andre er å ta en tur til mosaikkmuseet. Her kan du beskue den berømte Urfa-mosaikken. Den ligger på bakken, men er beskyttet av en åpen takkonstruksjon. Hvor gammel den er, ser ut til å være et åpent spørsmål. Dette kan dreie seg om alt fra 3. århundre e.Kr., da Urfa var den første byen i verden som innførte kristendommen som statsreligion, eller frem til tiden rundt vår middelalder. Uansett er det utrolige kunstverk som man bør få med seg når man først er i Sanliurfa.

I et av byens mange museer kan man se hvordan livet i Urfa en gang var. Det ene bildet er kvinner i arbeid i datidens kjøkken, og det andre er muligens det som representerer et harem.

Noen av de gamle fantastiske mosaikkbildene. Selv om de er mange tusen år yngre enn dyreutskjeringen fra Göbekli Tepe, er sinte ville dyr fortsatt et gjennomgående motiv.

Selv besøkte jeg Göbekli Tepe i begynnelsen av januar. Da kan temperaturen ligge under 10 grader på dagtid og ned mot null om natten. Om sommeren kan det være opp mot 40 grader. Ønsker du en behagelig temperatur, vil nok våren og høsten være den beste tiden. Selv reiste jeg dit på egenhånd, men hadde en lokal guide ettersom min reise hadde bestemte reisemål som jeg ville studere nærmere. Tenker du å dra dit for første gang, anbefaler jeg å leie en egen guide eller henge deg på guidede turer. Hotellene er behjelpelig med å finne dette.

Du skal ha huske at det er ytterst få som snakker engelsk. Det å ta seg frem på egenhånd er om ikke umulig, så i alle fall tidkrevende. Å gå rundt i byen alene etter mørkets frembrudd er kanskje noe man bør være forsiktig med. Som det stod i hotellinformasjonen, bør man ikke vise frem at man har masse penger på seg. Men i dag er dette nærmest en fast regel uansett hvor du reiser i verden. Det er heller ikke å anbefale at kvinner reiser alene.

Turkish Airlines, som er medlem av Star Alliance, er et ypperlig flyselskap med høy service. I perioden jeg reiste, kostet en billett t/r Oslo - Sanliurfa ca. 3000 kroner. For å finne ut mer, kan du sjekke no.tripadvisor.com.

Den engelske organisasjonen Megalithomania har en kjempeinteressant kulturelle reise til Tyrkia og Göbekli Tepe fra 1. - 14. juli 2012, se www.megalithomania.co.uk og www.timeofanewera.com.

God tur og lykke til med en spirituelt opplevelse for resten av livet. ■